

स्क्रब टाइफस सम्बन्धी जानकारी

स्क्रब टाइफस के हो ?

स्क्रब टाइफस' एक प्रकारको सरुवा रोग हो। यो 'ओरिनसिया सुसुगामुसी' नामक जीवाणुले गर्दा हुन्छ। मुसा (माइट) प्रजातिमा पाइने लार्भा चरणको 'टोम्रविक्युलिट माइट' नामक वाहकले यो रोग सर्दछ। यो रोगको जीवाणु सबैभन्दा पहिले सन् १९३० मा जापानबाट पत्ता लागेको थियो। हाल आएर नेपालमा पनि यो रोगको प्रकोप देखिन थालेको छ। पछिल्लो तथ्यांक अनुसार ज्यान गुमाउनेको संख्या आठ पुगिसकेको छ। त्यसैले यो रोगको सम्भावित प्रकोपलाई तत्काल नियन्त्रण गर्न जरुरी छ। दक्षिणपूर्वी एसियामा यो रोगको प्रकोप अलि बढी छ। मुसामा लाग्ने किर्नाजस्तो देखिने कीराको टोकाइबाट मानिसमा सधैं तर चिकित्सहरूका अनुसार मानिसबाट मानिसमा चाहिँ स्क्रब टाइफस सर्दैन। मुसामा हुने किर्ना अर्थात् माइट प्रायः झाडी, खेतबारी, वनजङ्गल, घर वरिपरिको झाडी वा घुरान हुने ठाउँमा देखिनेगर्छ। विगतका वर्षमा फाट्टफुट्ट देखिने गरेको स्क्रब टाइफसको असर यस वर्ष धेरै ठाउँमा देखिएको छ। मुसाबाट सर्ने भएकोले तिनीहरूबाट जोगिनु नै सबैभन्दा उपयुक्त विकल्प भएको चिकित्सकहरू बताउँछन्।

सर्ने तरिका:

यो 'माइट' को जीवनचक्र एग, लार्भा, निम्फ र एडल्ट गरी चार चरणमा पूरा हुने भएपनि, लार्भायुक्त अवस्थाले मात्र यो रोग सर्दछ। 'माइट' ले टोकेको भागमा कालो रंगको 'ब्ल्याक इस्कार' बन्छ, जसबाट 'स्क्रब टाइफस' को प्रारम्भिक पहिचान गर्न सहयोग पुग्दछ। विशेषगरी यो रोग लागेको माइट (सुकुम किरा) ले टोक्दा वा यसबाट संक्रमित मानिस तथा खाद्य पदार्थको सम्पर्कबाट यो रोग सर्दछ।

लक्षण के के हुनु ?

यो रोगको लक्षण मुसाले टोकेको १०-१२ दिनमा देखिन सुरु गर्दछ। यस रोगका लक्षणहरू निम्नप्रकार छन् :

- उच्च ज्वरो आउनु (१०४-१०५ डिग्री फरेनहाइटसम्म आउन सक्छ, काम ज्वरो पनि आउन सक्छ,
- कीराले टोकेको भागमा तथा अन्य भागमा राता-राता बिमिराहरू देखिनु,
- धेरै टाउको दुख्नु, पसिना धेरै आउनु, भोक नलाग्नु,
- खोकी तथा वाकवाकी लाग्नु,
- आँखा रातो हुनु, झाडापखाला लाग्नु,
- शरीर काम्नु, जीउ, मांसपेशी तथा जोर्नी दुख्नु,
- लिम्फ नोड सुनिनु,
- बिस्तारै शरीरका मुख्य अङ्गले काम गर्न छाड्नु, आदि।

रोग निदान :

चिकित्सकले विभिन्न लक्षणहरूको आधारमा विरामीको प्रारम्भिक पहिचान गरेपछि, प्रयोगशालाको जाँचबाट यो रोगको निदान गरिन्छ। हाल यो रोगको प्रयोगशालाको जाँच 'राष्ट्रिय जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला' टेकुले गर्दै आएको छ। विरामीको रगतमा भएका आई.जी.एम. प्रकारको एन्टिबडी पत्ता लगाई यो रोग लागे/नलागेको प्रमाणित गरिन्छ।

बच्ने उपायहरू के के हुनु ?

- खेतबारीमा काम गर्दा, वनजङ्गल वा झाडीमा जाँदा वा घाँस काट्न जाँदा पूरा शरीर ढाक्ने कपडा लगाउने, सम्भव भएसम्म लामो जुत्ता लगाउने,
- सकेसम्म घाँसबारी वा चउरमा नबस्ने बस्ने परेमा गुन्द्री वा दरी ओछ्याएर बस्ने,
- सम्भव भएसम्म भुइँमा नबस्ने खाटमा वा अग्लो स्थानमा सुत्ने बस्ने,
- चउर, बारी आदिमा झाडी, घाँस तथा घुरान बढ्न नदिने,
- मुसा नियन्त्रणका लागि उपयुक्त किसिमले अन्न भण्डार गर्ने,
- व्यक्तिगत तथा बातावरणिय सरसफाइमा ध्यान दिने,
- रोग सर्ने भेक्टर (वाहक) किटनाशक औषधीको प्रयोग गरी नियन्त्रण गर्ने,
- छालामा 'इनसेक्ट रेपेलेन्टस' जस्तै बेञ्जाइल बेञ्जोएटको प्रयोग गर्ने,

छत्रदेव गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

स्वास्थ्य शाखा

छत्रगञ्ज, अर्घाखाँची